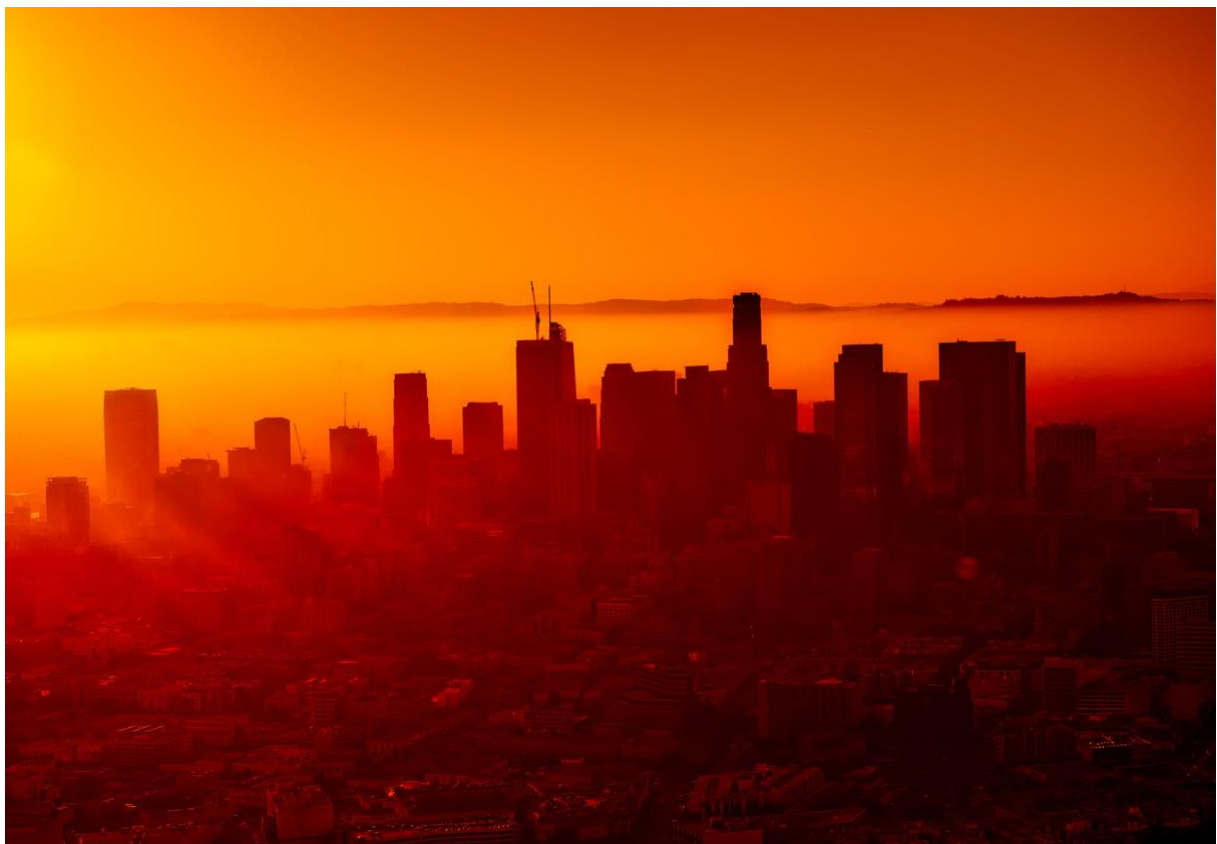

Economische groei onhoudbaar zonder bewustzijnsontwikkeling

In de rubriek *Transition Twenties* van de Volkskrant, zaterdag 28 december jl., stond het interview artikel *Een Nieuwe Renaissance*, met Klaas van Egmond, hoogleraar milieukunde. Als kerngegeven daarin zegt hij: economische groei is onhoudbaar en hervormen kan niet zonder bewustzijnsontwikkeling, want we gaan in zwaar weer terechtkomen.

In de volgende samenvatting zegt hij wezenlijke dingen over de verstoorde verhouding tussen mens en natuur. In zijn boek *Homo Universalis*, wat algemene mens betekent, typeert hij de mens die van vele dingen verstand heeft en bovendien daarvan de samenhang ziet. Als voorbeeld noemt hij Leonardo da Vinci, die niet alleen schilder was maar ook uitvinder en beeldhouwer. Bij de Renaissancemens, zegt hij, zijn fysieke en geestelijke kwaliteiten met elkaar in balans, zoals tussen ons individuele zelf en de wereld om ons heen. Het zijn de bepalende krachten achter ingewikkelde kwesties als de 'tijdgeest': de verhouding tussen ik en wij en geest en materie.

De tijdgeest in een tijdperk wordt gedomineerd door een bepaald waardepatroon, zoals dat van de kerk in de Middeleeuwen en in de *roaring twenties* dat van de wetenschap en de materie. Het verandert onze mindset.

Gebeurtenissen doen zich niet zomaar voor, de aanleiding zit vaak in de basisbehoeften, zoals #MeToo, een mooi voorbeeld en ik bekijk dat evolutionair, vanuit bewustzijnsontwikkeling, de rode draad van het hele evolutiesysteem. Die ontwikkeling is onweerlegbaar en de bedoeling lijkt te zijn dat het bewustzijnsniveau omhooggaat, ook bij ons, dat we ons bewuster worden van onszelf en van onze omgeving. Al die

problemen van nu hebben te maken met ons gebrek aan bewustzijn; *we zijn gewoon te dom om te snappen dat alles met elkaar samenhangt.*

De kern is dat we te gespecialiseerd zijn geraakt waardoor niemand meer het grote plaatje overziet, waardoor de waardeoriëntatie in een tijdperk de neiging heeft door te schieten, eenzijdige waarden worden uitvergroot, wat tot catastrofes leidt. We neigen er voortdurend toe bepaalde elementen obsessief uit te vergroten: de auto moet groter, de vliegreis moet verder, wat tot steeds grotere rampen leidt. En de technologische vooruitgang kan een volgende ontsporing worden, tot een catastrofe leiden zó groot dat we de hele planeet naar de knoppen helpen.

De komende tijd is beslissend voor de toekomst van de mens, wat komt door de keiharde omstandigheid dat onze verwoestingskracht nu zo groot is geworden. De technologische ontwikkelingen maken daarbij een volgend conflict catastrofaal, terwijl ons financieel bestel fundamenteel fout is, een publiek-private onbalans, zoals een verregaande privatisering, liberalisatie van de banksector, aandeelhoudersstructuur. Het te koop verklaren van de hele wereld is het kolossale probleem van deze tijd.

Het tweede probleem is het grenzen-aan-de-groeiverhaal. We moeten naar een stationaire economie, materieel kunnen we niet meer groeien, de aarde trekt het niet, maar dan moet eerst het besturingssysteem fundamenteel anders.

Met die bewustzijnsontwikkeling zouden we materieel weliswaar niet meer (kunnen) groeien, maar mentaal, geestelijk, cultureel, wetenschappelijk wel en kunnen het wonderbaarlijke heelal beter begrijpen. We moeten weg van die materie, want het gaat om materiële begrenzing en meer naar het geestelijke/culturele. Een historisch punt in de geschiedenis, dat we niet meer van alles doen, maar minder, een nooit eerder vertoonde stap.

De grootste verandering wordt ons toenemende bewustzijn opdat het probleem van de grenzen van de groei doordringt, en onze economie daarop afstemmen. Die wordt dan circulair, waarna we het klimaatprobleem en het stikstofprobleem gaan oplossen. De tijdgeest beweegt zich van wij naar ik en we gaan meer zelf doen.

En we krijgen nieuwe leiders, echte leiders, in het midden van die cirkel, waar balans en evenwicht is. Nepleiders zitten in de periferie, die proberen hun wil aan anderen op te leggen. Echte leiders zitten in het midden, zijn geen doeners, maar zorgen, zoals Nelson Mandela, voor verzoening.

Osho over Geweten en Bewustzijn en Verbinding.

Geweten blijf een dwaas van je maken. Situaties veranderen, maar het geweten kan niet veranderen, het kan zich niet ontwikkelen – geweten blijft statisch. Je blijft leven met ideeën die in je jeugd werden aangereikt door jouw onwetende ouders, onwetende leraren. En je leeft naar hen en je gaat veel lijden. En je respons zal dan nooit waarachtig zijn, want het zal nooit overeenkomen met de situatie. Je zult altijd bezig zijn er achteraan te lopen.

Verantwoordelijkheid betekent eenvoudig de capaciteit gehoor te geven aan de realiteit zoals ze is – en die verandert en het geweten blijft gefixeerd. Dat is het verschil tussen geweten en bewustzijn.

Bewustzijn is een spiegel. Geweten is een fotografische plaat. Het bevat de foto en die blijft dan eeuwig. Bewustzijn weerspiegelt maar het hecht zich nooit aan een weerspiegeling. Het blijft leeg en blijft in staat nieuwe situaties te reflecteren. Het is niet nodig een geweten te ontwikkelen. De noodzaak is het te laten vallen en bewustzijn te ontwikkelen. Laat alles los wat je door anderen is geleerd en ga op jezelf leven, en onderzoekend en zoekend...

Je moet in beweging zijn zonder kaart, je bewegend in het onbekend zonder richtlijnen. Geweten betekent alle kennis die je hebt. En bewustzijn betekent leeg zijn, volkomen leeg zijn, en met die leegheid in het leven bewegen, kijkend door die leegheid en handelend vanuit die leegheid. Dan heeft actie een enorme gratie.

De muur tussen jou en het geheel moet verwijderd worden. Er is geen scheiding. De staat van niet-gescheiden, de staat van *unio mystica* – de mystieke eenheid – is de ultieme uitdrukking van liefde.

Osho: The fish in the sea is not thirsty.